

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Vtrum fuerit separata vnio diuinitatis, & animæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

que illam, & quoad maiorem simplicitatem, & quo ad maiorem tatem, secundum illud quod requiritur ad propositum, hoc est secundum permanentiam. Ut hic scires, quod maior habet locum in hac materia: quia gratia unionis est de genere donorum permanentium, & quod multo magis habet locum in proposito: tum, quia est excellentius donum quam gratia adoptionis: tum, quia est permanentius. Et de prima quidem excellentia, licet a quibusdam dubietur. Si quis tamen libenter rationem allatam (scilicet gratia unionis constituit unitum esse personaliter Deum: gratia autem adoptionis constituit esse sanctum sed longe maius esse Deum personaliter quam esse sanctum) manifeste videre poterit, sententiam hac esse veram. In cuius signum, cum communicasset se Deus secundum naturalem similitudinem beneficium creationis: & postea secundum naturalem similitudinem beneficium adoptionis (& hac duo fuerant communia Angelo & homini) ad ultimum referuimus, ut tamquam summum, communicare se personaliter, & hoc soli homini. Et ex hoc homo constitutus est supra Angelos, ut Apostulus ad Heb. probat.

1.3. orrh. ff. c.27. cir. ff.

In epi. 120. ex c.6. & 10. 192.

3. di. 21. q. 7. art. 1. q. 2. & quod. ar. 1. co. & op. 3. c. 236. & op. 60. c. 19. h. & ff. 21.

bile fuit quod solueretur unio diuinitatis a carne ipsius. & ideo sicut ante mortem caro Christi unita fuit secundum personam & hypostasim uerbo Dei, ita, & remansit unita post mortem, ut scilicet non esset alia hypostasis uerbi Dei & carnis Christi post mortem, ut Dam. * dicit in 3. li.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod derelictio illa non est referenda ad solutionem unionis personalis: sed ad hoc quod Deus pater eum exposuit passio. unde derelinquere ibi, non est aliud quam non protegere a perfectioribus, uel dicit se derelictum quantum ad illam orationem, qua dixerat, pater si fieri potest, transeat a me calix iste, ut Aug. * exponit in lib. de Gratia s. u. Testam.

AD SECVNDVM dicendum, quod uerbum Dei dicitur unitum carni mediante anima, in quantum caro per animam pertinet ad humanam naturam, quam filius Dei assumere intendebat: non autem ita quod anima sit quasi medium ligans unita. Habet autem caro ab anima, quod pertinet ad humanam naturam, etiam postquam anima separatur ab ea, in quantum. In carne mortua remanet ex diuina ordinatione quidam ordo resurrectionis. & ideo non tollitur unio diuinitatis ad carnem.

AD TERTIVM dicendum, quod anima habet vim uiuificandi formaliter. & ideo ea presente, & unita formaliter, necesse est corpus esse uiuum. Diuinitas autem non habet vim uiuificandi formaliter, sed effectiue: non enim potest esse corporis forma. & ideo non est necesse, quod manente unione diuinitatis ad carnem, caro sit uiua, quia Deus non ex necessitate agit, sed ex uoluntate.

ARTICVLVS III. *Utrum in morte Christi fuerit facta separatio diuinitatis ab anima.*

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod in morte Christi fuerit facta separatio diuinitatis ab anima. Dicit enim Dominus Ioann. 10. Ne mo tollit animam meam a me, sed ego pono eam, & iterum sumo eam. Non autem uidetur quod corpus animam ponere possit, eam a se separando: quia anima non subiicitur potestati corporis, sed potius e conuerso. & sic uidetur quod Christo, secundum quod est uerbum Dei, conueniat animam suam ponere: hoc autem est, eam a se separare. ergo per mortem anima eius fuit a

diuinitate separata.

¶ 2. Preter. Athanas. * dicit male dictum quod totum hominem quem assumpsit Dei filius, de nouo assumptum uel liberatum, tertia die mortuis resurrexisset non confitetur: sed non potuit totus homo de nouo assumi, nisi aliquando fuerit totus homo a uerbo Dei separatus: totus autem homo componitur ex anima & corpore: ergo aliquando fuit facta separatio diuinitatis & a corpore & ab anima.

¶ 3. Preter. Propter unionem ad totum hominem, filius Dei uere dicitur homo. Si ergo soluta unione anime, & corporis per mortem, uerbum Dei remansit unitum anime, sequeretur, quod uere dicitur potuisset, filium Dei esse animam: hoc autem est falsum, quia cum anima sit forma corporis, sequeretur quod uerbum Dei fuerit corporis forma, quod est impossibile. ergo in morte Christi anima fuit a uerbo Dei separata.

¶ 4. Preter. Anima & corpus ab in uicem separata, non sunt una hypostasis, sed due. Si igitur uerbum Dei remansit unitum tam corpori quam anime Christi separatis eis ab inuicem per mortem Christi, uidetur sequi quod uerbum Dei durante morte Christi, fuerit due hypostases, quod est inconueniens. non ergo post mortem Christi remansit anima uerbo unita.

SED CONTRA est, quod dicit Dam. * in 3. li. Esti Christus mortuus est ut homo, & sancta eius anima ab in contaminato diuersa est corpore: diuinitas tamen inseparabilis ab utrisque permansit, ab anima dico, & corpore.

RESPOND. Dicendum, quod anima unita est uerbo Dei immediatus, & per prius quam corpus, cum corpus unitum sit uerbo Dei mediante anima; ut supra dictum est. Cum ergo uerbum in Dei non sit separatum in morte a corpore, multo minus separatum est ab anima. Unde si cut de filio Dei predicatur, id quod conuenit corpori ab anima separato, esse sepultum: ita de eo in simbolo dicitur, quod descendit ad inferos, quia anima eius a corpore separata, descendit ad inferos.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Aug. * exponens illud uerbum Io. inquit, cum Christus sit uerbum, anima & caro, uerbum ex eo quod est uerbum, ponat animam, an ex eo quod est ani-

esse substantiale, quam accidentale, & esse substantiale diuinum hypostaticum, quam esse accidentale diuinum adoptiuum: tanto permanentius diuina gratia donum est unio personalis carnis ad uerbum Dei, quam gratia adoptionis filiorum Dei.

¶ In responsione ad tertium, percipe quod Auditor respondet & ad comparationem inter Deum & animam in uiuificando, per hoc quod secundum diuersa causarum genera utrique conuenit uiuificare: ac per hoc comparatio inefficax est, & sophistica insert, & responderet tamen questionem, uiuificandi modum uiuificandi effectiue conuenientem Deo per hoc, quod Deus non necessitate nature, sed uoluntarie uiuificat: Et intendit per hoc, quod licet deitas personaliter fuerit presens carni Christi post mortem & haberet maximam uirtutem uiuificandi effectiue, non propterea sequitur, quod effectiue tunc uiuificaret carnem Christi: quia non uiuificat naturaliter necessitate, sed uoluntarie: anima autem presens carni, & uiuificat formaliter, & ex necessitate nature.

Super Questionibus quinquagesimo articulo tertium.

Titulus clarus. In corpore uerbi conclusionis. In morte Christi non fuit separata deitas ab anima. probatur dupliciter. Primo ratione. Verbum Dei non est separatum in morte a corpore, ergo multo minus ab anima. Probatur sequela: quia anima unita est uerbo immediatus quam corpus. Deinde auctoritate Symboli. Quia descendit ad inferos. Omnia clara sunt ex supradictis.

In responsione ad primum, aduerte quod responsio secundum expositionem Augustini.

Refertur

In 107

117. orrh. ff. c. 27. art. 1. q. 2. & quod. ar. 1. co. & op. 3. c. 236. & op. 60. c. 19. h. & ff. 21.

art. 1. q. 2. & quod. ar. 1. co. & op. 3. c. 236. & op. 60. c. 19. h. & ff. 21.

Tradi. 10. 9.

10. 9.

Intelligit nose aia, ip-
sam aie substantiam
secundum seipsum, &
ideo ueritatem inter an-
gustas distinetioni.
Pian or autem sentus
in angeli textus est
intelligere aie no est
ipiam quidem aiam,
non ue in le qua dam
substantia est, sed ur
substantialiter animar:
sic n. aia form. licet
sumit, & absq; om-
ni questione liquet,
q; ipse Dei filius, qui
qui loquitur dicens,
ego pono aiam mea,
ponit animam suam,
tollendo aiationem
illius: tolli ur siquid
amare per ho. ip-
dum, q; aia separatur
a corpore, & nerum
iamque cam, dum ite-
rum in aiam cor-
poris ponit. n. aiam
formaliter (hoc est ur
animam) nihil aliud
est quam mori. Et in
hoc est su plures in-
ueniunt nominata ani-
mae: est illud, Passor
bonus animam suam
pone pro ouibus suis.
& illud, qui odit ani-
mam suam in hoc mu-
do, uiam uitam aeternam
calidat eam.
q; in autem, qui ser-
mons formalis non
est capax, aut ad plebe
loquens, potes eandem
sententiam seruando,
glorificare animam, hoc
est uitam corporale:
sic enim filius Dei po-
nit animam suam, hoc
est uitam suam, & ite-
rum sumit eam. &
similiter: Passor bo-
nus ponit uitam suam
pro oue, & sic de alijs.
Hoc in idem redit:
quia in ipsa animatio-
ne, qua anima animat
corpus, consistit uita
corporis, cuiusq; ho-
minis.

Super. Questionis
10. articulum 4.

In titulo Christus
significat p riona
dum Verbi secundum
eam dispositionem,
quam de facto habe-
bat in triduo illo, i. q;
erat unita aie & cor-
pori Christi separatis
admicem.

In corpore tria
sunt, i. Et hunc, i. r. spon-
sionem, i. deniq; que fito una co-
clutione: Dicere Chri-
stum in triduo mor-
tis hominem fuisse,
simpliciter & absolu-
te loquendo, erroneu
est: Probatur: Ad ueri-
tatem mortis homi-
nis uel aialis perzinet,

ma, an iterum ex eo qd est caro. A
Et dicit qd si dixerimus, qd uerbu
Dei anima posuit, sequitur, qd ali
quando aia illa separata est a uer-
bo, quod est falsum: mors enim
corpus ab anima separauit, a uer-
bo autem animam separatam
non dico: si uero dixerimus, qd
ipsa se anima ponat, sequitur qd
anima ipsa a se separata sit, quod
est absurdum. Relinquitur ergo,
qd ipsa caro animam suam ponit,
& iterum eam sumit, no po-
testate sua, sed potestate uerbi in
habitantis carnem, quia sicut su-
pra dictum est, * per mortem
non est separata diuinitas uerbi
a carne.

AD SECUNDVM dicendum, qd
in uerbis illis Athanasius non
intellexit, quod totus homo de-
nuo sit assumptus, id est, omnes
partes eius, quasi uerbum Dei
partes humanæ naturæ depose-
rit per mortem: sed quod iterato
totalitas naturæ assumpta sit in
resurrectione reintegrata per ite-
ratam unionem animæ, & cor-
poris.

AD TERTIVM dicendum, qd
uerbum Dei propter unionem
humanæ naturæ, non dicitur huma-
na natura: sed dicitur homo, quod
est habens humanam naturam.
Anima autem & corpus sunt
partes essentielles humanæ natu-
ræ: unde propter unionem uerbi
ad utrumque eorum, non sequi-
tur quod uerbum Dei, sit anima
uel corpus: sed quod sit habens
animam uel corpus.

AD QUARTVM dicendum, quod
sicut Dam. * dicit in 3. lib. quod
in morte Christi est separata ani-
ma a carne, non est una hyposta-
sis in duabus hypostasis diuisa:
nam & corpus & anima Christi
secundum idem ex principio in
uerbi hypostasi habuerunt exis-
tentiam, & in morte inuicem
diuisa, singulorum eorum mansit,
unam hypostasim uerbi habes.
Quare, una uerbi hypostasis, uer-
bi & animæ & corporis extitit
hypostasis: numquam enim ne-
que anima neque corpus pro-
prium habuerunt hypostasim,
præter uerbi hypostasim. Vna
enim semper uerbi hypostasis,
& numquam duæ.

ARTICVLVS IIII.
Vtrum Christus in triduo mortis
fuerit homo.

AD QVARTVM sic procedit.
Vt quod Christus in triduo
mortis fuerit homo: dicit enim
Aug. * in primo de Trinitate.
Talis erat illa susceptio, qd Deum
hominem faceret, & hominem

Deum: sed illa susceptio non ces-
savit per mortem: ergo uideretur
quod per mortem non desierit
esse homo.

¶ 2 Præter. Phil. † dicit in 9. Eth.
quod unusquisque homo est
suius intellectus: unde & post
mortem, animam Petri allo-
quentes dicimus, sancte Petre
ora pro nobis. Sed post mortem
filius Dei non fuit separatus ab
anima intellectuali: ergo in illo
triduo filius Dei fuit homo.

¶ 3 Præter. Omnis sacerdos est
homo: sed in illo triduo mortis,
Christus fuit sacerdos: aliter n.
non uerum esset quod dicitur
in Psal. 109. Tu es sacerdos in
aeternum: ergo Christus in illo
triduo fuit homo.

SED CONTRA, Remoto supe-
riori, remouetur inferius: sed ui-
uum siue animatum est superius,
ad animal & ad hominem: nam
animal est substantia animata sen-
sibilis: sed in illo triduo mor-
tis corpus Christi non fuit uiuum neque anima-
tum: ergo non fuit homo.

RESPON. Dicendum, quod Christum d uere
fuisse mortuum, est articulus fidei: unde asserere
oē illud, per quod tollitur ueritas mortis Christi,
est error contra fidem. Propter quod, in epistola sy-
nodali * Cyrilli dicitur: si quis non confitetur Dei
uerbum passum carne, & crucifixum carne, & qd
mortem gustauit carne, anathema sit. Pertinet au-
tem ad ueritatem mortis hominis uel animalis, qd
per mortem desinat esse homo uel animal: mors q;
hominis uel animalis prouenit ex separatione ani-
mæ, quæ complet rationem animalis, uel hominis:
& ideo dicere Christum in triduo mortis homi-
nem fuisse, simpliciter & absolute loquendo, erro-
neum est. Potest tamen dici qd Christus in triduo
fuit homo mortuus. Quidam tamen confessi sunt
Christum in triduo hominem fuisse, dicentes qui-
dem uerba erronea, sed sensu erroris non habentes
in fide, sicut Hugo de sancto Viêt. * qui ea ratio-
ne dixit Christum in triduo mortis fuisse hominē,
quia dicebat animam esse hominem, quod tamen
est falsum, ut in prima parte ostensum est. † Magi-
ster etiam sententiarum in 22. dist. * tertij lib. po-
suit, quod Christus in triduo mortis fuit homo
alia ratione, quia credidit quod unio animæ & car-
nis nō esset de ratione hominis, sed sufficit ad hoc,
quod aliquid sit homo, quod habeat animam hu-
nam & corpus, siue coniuncta siue non coniuncta:
quod etiam patet esse falsum ex his * quæ dicta sunt
in 1. parte, & ex his quæ supra dicta sunt † circa mo-
dum unionis.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd uerbum Dei sus-
cepit animam & carnem unitam, & ideo illa susce-
ptio, fecit Deum hominem, & hominem Deum:
non autem cessauit illa susceptio per separationem
uerbi ab anima uel a carne, cessauit tamen unio car-
nis, & animæ.

AD SECUNDVM dicendum, quod homo dicitur esse
suius intellectus, non quia intellectus sit totus ho-
mo: sed quia intellectus est principalior pars homi-
nis, in quo uirtualiter consistit tota dispositio ho-
minis: sicut si rector ciuitatis dicatur tota ciuitas,
quia

qd desinat esse homo
uel animal: ergo dice-
re Christum in triduo
mortis hominem, &c.
Antecedens probatur:
quia mors con- sit in
separatione aie quæ
complet ratione ho-
minis & aialis. Con-
sequencia probatur,
quia asserere omne
illud, per quod tolli-
tur ueritas mor- is
Christi, est error con-
tra fidem: quod proba-
batur, quia articulus
fidei est de morte
Christi, & auctori-
tate Cyrilli. Secido dicitur,
quod potest dici Chri-
stum in triduo fuisse
hominem mortuum:
Et in promptu ratio
est: quia ly mortuus,
est cōditio diminutis,
sicut ly pīctus, aut la-
pīdeus: tertio excusan-
tur Hugo & Magister
sententiarum. Oia cla-
ra sunt ex antedictis.

Li. 9. ca. 4. an
sc mc. 10. 5.

D. 906.

Habetur in
Cōc. 1. Eph.
ca. 12.

In li. de fa-
cra. 1. parte
c. 11.
Q. 76. art. 4.
Li. 3. sent. d.
22. parag. 1.

i. 1. que. 75.
ar. 4.
q. 3. artic. 5.